

ABONAMENTUL.

Pentru monarhie:

Pe an 18 cor. $\frac{1}{2}$ an
9 cor. $\frac{1}{4}$ 4-50 fil.

Pentru străinătate:

Pe un an 24 coroane
 $\frac{1}{2}$ an 12 cor. $\frac{1}{4}$ an
6 coroane.

Unirea

INSERTIUNI.

Un șir garmond:
odată 14 fil., a doua
oară 12 fil., a treia
oară 10 fil.Tot ce privește foaia
să se adreseze la: Re-
dacțiunea și admini-
strațiunea „Unirii”
în Blaj.

Foaie bisericească-politică. — Apare: Marța, Joia și Sâmbăta.

Congresul Românilor greco-catolici, ținut la 29 Mai a. c. în Alba-Iulia a ales o comisiune compusă din 50 membrii cu scopul, ca în conțelegere cu Arhieriei bisericeii unite să ia toate măsurile necesare și legale pentru apărarea limbei românești în biserica unită și în deosebi în singuraticile parohii amenințate de episcopia greco-catolică maghiară. Această comisiune, devenind înființarea episcopiei greco-catolice maghiare fapt împlinit, s'a întrunit în Cluj la 29 Iuliu st. n. la prima sa ședință fiind de față aproape toți membrii. Comisiunea a luat cu unanimitate hotărâri foarte energice întru apărarea drepturilor limbei și legii românești. Aceste hotărâri se vor publica la timp potrivit.

In jurul noiei Episcopii.

Cine e în clar cu relațiunile politice actuali din țară, acela nici pe un moment nu poate fi nedumerit asupra întrebării, că pentruce s'a forțat chiar acum înființarea episcopiei »maghiare«.

Se vede limpede pricina: ca prin aceea să domolească ceata opoziționalilor maghiari, cari nu vreau să recunoască legalitatea legii militare și a celorlalte legi votate dela 4 Iunie încoace, sancționate și promulgate deja. Cu episcopia nouă vrea guvernul să astupe gura opoziționalilor maghiari, cari poftesc restitutio in integrum, și nu vreau să ia parte la ședințele parlamentului, pânăce se abroagă legile ilegali, votate fără respect la formalitățile legali. Cu episcopia nouă a vrut guvernul să aline valurile patimilor deslănțuite chiar de el; cu aceea a vrut să facă, să uite opoziția injuria făcută ei; căci a crezut, că văzând opoziționalii patriotismul guvernului manifestat, în ducerea la îndeplinire a

înființării acelei episcopii va trece cu vederea peste rușinoasele lucruri întâmplate și inscenate de el.

»Alkotmány« susține, că întreg corul episcopesc maghiar a judecat înființarea episcopiei greco-catolice maghiare de priincioasă pentru vieța sufletească, și numai doi episcopi români au fost contra.

Asta e insinuarea cea mai perfidă, ce s'a făcut din partea ziaristiceii maghiare în jurul noiei episcopii. Și pentrucă am dori, ca nimeni să nu rămână nedumerit, ca în inima nimăruui să nu existe nici un scrupul și umbră de suspiciune, față de opoziția energetică desfășurată de Arhieriei noastre, credem că nu ni-se va lua în nume de rău, dacă cetem să se publice toate actele, protestul și tot ce s'a făcut în această afacere, ca să fie deplină lumină, ca să se arete, de ce arme s'au folosit cei ce s'au făcut luntre și punte pentru înființarea acestei episcopii.

Dar și de altcum își uită cei dela »Alkotmány«, că la înființarea unei episcopii numai părerea episcopilor vecini e hotărâtoare și nu și-a celorlalți cari de fel nu-s interesați. Am susținut și susțin și acum, că amăsurat legilor bisericii, în cazul prezent numai trei episcopi români și doi ruteni au avut dreptul de a judeca, că oare violează-se prin înființarea episcopiei noue drepturile ori ba? Prin urmare pe cale legală numai întru atâta se poate înființa episcopii nouă, întrucât aprobă sau desaproabă planul episcopii *interesați*. Episcopii ruteni n'au avut împotriva înființării nimic, prin urmare, în ce privește parohiile lor, se poate înființa legal; cei români au protestat împotriva gândului de a se înființa episcopia aceea și din parohiile lor, prin urmare degiaba s'ar și înființa și din parohiile române, căci cu privire la acele legală nu va fi nici când. Zidul fără de fundament înzădar va avea acoperiș, că nu va avea soliditatea și tăria recerută.

Și apoi, dacă i-a succes cu câțiva ani înainte parohiei rutene din Careii-mari, să se dismembreze din sinul bisericii gr.-cat. române de Oradea-mare și să se incorporeze la cea rutenă a Muncaciului, fiindcă credincioșii nu pricepeau limba cultului, chiar așa, ba cu mult mai ușor vor putea parohiile noastre să nu între dela început în sânul episcopiei maghiare respective grecești, unde nu li-se va slugi în limba română. Și chiar când va fi ajuns cumva în sânul aceleia, și atunci ori când pot avea în vedere clasicul precedent al parohiei rutene din Carei.

De aceea nu trebuie decât tărie în credință și bărbăție în apărarea celui mai scump clenodiu: limba strămoșească.

Până când credincioșii noștri din parohiile contemplate a forma noua episcopie de Hajdudorog vor rămânea statornici în alipirea față de biserica românească unită, în sânul căreia s'au născut și crescut, — până când vor ținea cu tărie la frumusețea ritului grecesc slujit în dulcea limbă românească în care am învățat a ne ruga lui Dumnezeu, — până atunci nime și nimic nu ne va strica: fără de voie nime nu te poate forța să-ți părăsești biserica ta și ritul tău, — nime nu te poate sili fără voia ta să te rogi Dumnezeului tău, decât în limba maicei tale.

Bule și decrete papali s'au mai modificat și retras ele și încă cu mult mai însămnate ca cea de acum. Se va modifica și retrage și aceasta, dacă sf. Scaun apostolic se va convinge, că ceea ce s'a făcut pe baza unor date false, a turburat vieța sufletească a peste un milion de credincioși și poate avea urmări dezastruoase și incalculabile pentru biserica catolică întregă.

Să fim treji și la postul nostru și călăuziți de nădejde în Dumnezeu, care nu va lăsa la ruină biserica unită, să luptăm până în sfârșit cu toate armele legali!

Cam câți băieți români sunt în gimnaziile din Ungaria. (Din anuarele a. 1911/12).

Deși sunt atâtea și atâtea motive, ca să ne arătăm neîncredători față de statistica oficioasă, totuși în unele puncte e consult să-i facem unele concesii și să medităm cel puțin asupra unora din datele privitoare la noi. Ne având o statistică a noastră, nu e consult să dăm cu piciorul în altă statistică, fie aceea chiar și oficioasă. Intra cât conține date, cari luminează cât de cât situația materială și culturală a poporului nostru, nu e consult să o desconsiderăm per absolutum. Și ori și ce iar spune, dar conține și astfel de date. Așa sunt bunăoară datele statistice privitoare la școală.

Din statistica oficioasă scoatem următoarele date, foarte elocvente pentru noi:

Aveam în 1908/9 — 2439 de școli populare, cu 2986 învățători și cu 220.571 băieți de școală. Mare, îngrijitor de mare, e numărul băieților cari nu umblă la școală; în 1908/9 erau: 151.446. Aproape așa de mare ca la unguri; și să nu uităm că aceștia sunt, după statistica oficioasă din 1910, aproape 10 milioane, în vreme ce noi abea suntem 3 milioane. De procentul acesta surprinzător (35%) autoritățile noastre bisericesti ar trebui să țină seamă.

În ce privește școlile medii găsim următoarele: în 1880/1 avem 2419, elevi, sau 6.30% din 38.439 de elevi câți erau în toate școlile medii din țară; în 1890/1 avem 2704 sau 6.42%; în 1900/1 avem 3582 sau 6.02% din 59.447; în 1908/9 avem 4224 elevi români 6.2%. La școli înalte în 1892/3 avem numai 175 români, în 1900/1 avem 371, iar în 1908/9 avem 415 (8.7%), cei mai mulți după unguri (subînțeleși și jidani) și după nemți.

Acestea sunt datele ce le găsim în

statistică, laconice ce e drept dar destul de grăitoare pentru cine le înțelege. Un popor de peste trei milioane, cu pretenții de cultură, cum suntem noi, nu poate să fie mulțumit cu astfel de progrese. Dar când va străbate în pătri cât mai largi înțelegerea sinceră, adâncă față de problemele mari culturale ale neamului, când va trece un suflu nou de reînviere, de reculegere peste neamul nostru de aici și peste clasa intelectuală prinsă azi în frigiditatea unei căpățâni meschine, când în locul politicii de frasă, va păși politica reală, atunci va trebui să se țină seamă și de cifre statistice, cari — ne vor încredința, între altele, că cunoașterea numerică a forțelor, e una dintre condițiile cele mai însemnate într-o luptă culturală.

Nu vreau însă, să scot la iveală importanța mare a datelor statistice, ci vreau să arăt, cu numărul, cam câți băieți avem noi în singuraticile gimnaziilor din Ungaria. Mi-a venit gândul acesta, răsfoind programele anului 1911/12, venite la adresa gimnaziului de aici. Le-am luat rând pe rând pe cele ce le-am avut la îndemână, și am scos datele ce urmează:

În gimnaziul de stat din Verșet au fost în 1911/12 23 români, 1 gr. cat. 22 gr. or.; în cel de stat din Turda au fost 81 români, 46 gr. cat. 31 gr. or.; în gimn. piarștilor din Timișoara au fost 50 români, 6 gr. c., 46 gr. or., dintre unguri au știut și românește 29; în cel de stat tot de acolo au fost 22 români, 4 gr. cat., 18 gr. or.; în gimn. de stat din Szolnok 1 român; în gimn. minoriților din Șimleu 65 români, 5 gr. or., 60 gr. cat.; în gimn. rom. cat. din Székelyudvarhely au fost 10 români 1 gr. cat. și 9 gr. or.; în gimn. piarștilor din Segedin 5 români, 1 gr. or., 4 gr. cat.; în gimn. rom. catolic din Szatmárnémet 14 români, 12 gr. cat., 2 gr. or.; în gimn. aug.

ev. din Szarvas 3 rom., 2 gr. or., 1 gr. cat.; în gimn. de stat din Gherla 106 români, 12 gr. or., 94 gr. cat.; în gimn. orășănesc din Szabadka 1 român; în cel sășesc din Sighișoara 19 români toți gr. or.; în gimn. de stat din Petroșeni 29 români, 8 gr. cat., 21 gr. or.; în gimn. de stat din Pauciova 23 români, 19 gr. or., 4 gr. cat.; în Năsăud 279 români, 202 gr. c., 72 gr. or.; în gimn. de stat din Oradea mare 5 români, 4 gr. or., 1 gr. cat.; în gimn. de stat din Sibiu 257 români, 49 gr. cat., 215 gr. or.; în gimn. sășesc din Sibiu 20 români, 4 gr. c., 16 gr. or.; în gimn. de stat din Baia mare 88 români, 7 gr. or., 81 gr. cat.; în gimn. cat. din Sigetul Marmației 20 români, 2 gr. or., 18 gr. cat.; în gimn. rom. cat. din Vașarheiu 77 români, 66 gr. cat., 11 gr. or.; în gimn. de stat din Makó 29 români, 12 gr. cat., 17 gr. or.; în gimn. unitar din Cluj 4 români, 2 gr. c., 2 gr. or.; în gimn. piarștilor din Cluj 33 români, 7 gr. or., 26 gr. cat.; în gimn. de stat din Kisvarda 1 român; în cel rom. cat. din Kézdivásárhely 5 români, toți gr. or.; în gimn. de stat din Caransebeș 173 români, 172 gr. or., 7 gr. cat.; în gimn. premontreilor din Oradea 95 români, 30 gr. or. 65 gr. c.; în gimn. de stat din Lugoj 116 români, 42 gr. c., 74 gr. or.; în gimn. rom. cat. din Albajulia 95 români, 46 gr. or. 49 gr. c.; în gimn. de stat din Gyergyószmiklos 11 români, 3 gr. or., 8 gr. cat.; în gimn. de stat din Făgăraș 188 români, 76 gr. cat., 112 gr. or.; în gimn. de stat din Biserica Albă 82 români, 7 gr. cat., 75 gr. or.; în gimn. de stat din Ibașlalău 54 români, 24 gr. cat., 30 gr. or.; în gimn. de stat din Deva 51 români, 8 gr. c., 43 gr. or.; în gimn. de stat din Dej 54 români, 11 gr. or., 43 gr. c.; în gimn. rom. cat. din Csikszereda 2 rom.; în gimnaziile din Budapesta 16 români; în gimn. de stat din Baja

FOIȚA.

Datoria.

I. Agârbicean.

(Continuare).

În camera vecină erau perdelele lăsate. Era răcoare și bine. Advocatul șezu pe un divan, își aprinse o țigară, și cea dintâiu chestie pe care simțea că trebuie s'o deslege, era pentru ce nu trecuse azi noapte pe la Eufrosina să-i dea bună seara? Pentru ce n'a cercat nici în dimineața asta să se întâlnească cu ea?

Dar la întrebările acestea nu era așa de ușor răspunsul, cum crezu întâia oară. Era și sfială, și rușine, și mânie, și un fel de descurajare ce-l oprise. În cei doi ani de căsătorie era întâia oară că venia acasă după miezul nopții. Mereu îi revenea un gând: ce va crede Eufrosina despre mine? Gândul acesta avu darul să-l ambiționeze, să-l mânie, și atunci începu să-și reconstruiască în minte tot ce se întâmplase în seara trecută, până noaptea târziu.

Până la nouă se plimbăse cu nevasta. Era o seară limpede, aromată de florile de tei, de adierile unei borii ce aducea, în parc mireasma câmpiilor apropiate. Erau veseli amândoi. Eufrosina zicea din când în când:

— Anton, dragă, trebuie să mă duc acasă. Ce va face copila?

— Are să doarmă pe vremea asta. N'avea nici o grije, — răspundea avocatul.

Seara aceasta frumoasă, ori și faptul că câștigase în ziua aceea un mare proces, îl făcea pe Anton să aibă o veselie rară. Nu se îndura să meargă acasă, și băga de seamă că și nevastei îi place plimbarea asta. De câteva ori lui îi trecu prin minte să-i facă Eufrosinei o propunere: să petreacă amândoi undeva până la doisprezece. Dar nu-și putea da seama de ce, nu cuteza să-i spună gândul acesta. Astfel, în urmă, fu silit să-și conducă soția acasă.

— Eu mă mai plimb puțin, zise el despărțindu-se la poartă.

— Bine, dragă, numai vezi să nu întârzi mult, răspunde Eufrosina trecând pragul.

Singur, simți deodată o plăcere cumplită să facă un chef. Înțeluse numai decăt că nu va putea să stea împotriva acestei ispite.

De doi ani trăi aproape retras, în sinul familiei sale. Dar înainte de căsătorie nu erau rari nopțile pe cari Anton Muntean le petrecea în cafenele, în discuții cu prietini, la un pahar de vin. În cei doi ani se desvătase de viața aceasta fără nici un rost, de nopții nedurmite, de bani aruncați în vânt. De multe ori se gândia chiar, că o

astfel de viață era un lucru josnic, nevrednică de un om, care vrea să fie ceva în viață. Acasă, în puținele oare libere ce-i rămăneau peste zi, nu se plictisea nici odată. Eufrosina îl știa distra; avea mult spirit „gâscața dela sate” cum o poreclise prietinelul său, avocatul Petrișor. Anton Muntean rămânea de multe ori uimit de observațiile ce le făcea Eufrosina, de multele lucruri pe cari el nici nu bănuia să le știe o femeie. Și în sufletul său, se simțea mândru, că avea o femeie așa de cuminte. Venise apoi Viorica să le umple și mai plăcut ceasurile când erau amândoi.

E adevărat că aceste ceasuri erau mai mult seara. Peste zi avocatul era foarte ocupat. Muncise el și până nu s'a căsătorit, dar de doi ani nu mai răzbea. Oamenii începeau să vină de mari depărțări la el, Anton era un suflet drept, și clienții se înmulțesc repede în jurul unui astfel de om.

În cei doi ani niciodată nu i-s'a desțeptat așa de puternic dorul după viața lui de om nelnsurat, ca în seara asta. El trecu din nou prin parc și numai decăt își puse ochii pe doi prietini, cari se plimbau răsând șgomotos, cu nevestele lor. Altădată ar fi trecut repede, salutându-i. Despre acești doi se vorbeau multe prin oraș. Anton nu dădea mult pe în gura lumii, însă expresia feții aveau, de-o bucată de vreme, acești doi prietini, ceva foarte respingător.

— Ah! călugărul din vechiul schit —

1 român; în gimn. de stat din Bártfa 1 român; în gimn. reform. din Székelyudvarhely 6 români, 1 gr. cat., 5 gr. or.; în gimn. reform. din Vaşarhei 5 români, 1 gr. cat., 4 gr. or.

Aceste sunt gimnaziile, a căror anuare le-am avut la îndemână. În aceste gimnazii au fost, în an. şc. 1911/12, 2226 de băieţi români, dintre cari 1035 gr. cat., iar restul de 1191 gr. or. Dacă la aceştia mai adăugăm elevii gimnaziilor româneşti, dela Blaj, Braşov şi Brad, plus încă dela vre-o câteva gimnazii străine, a căror anuare (mi-au scăpat) nu le-am avut la îndemână, atunci căpătăm numărul băieţilor români dela gimnaziile din Ungaria pe anul şcol. 1911/12. Acest număr, în termen mediu, este 3500.

Scurt: în gimnaziile din Ungaria au fost, în a. şcol 1911/12, cam trei mii cinci sute de băieţi români.

Numărul acesta convine aproximativ cu cel al statisticii oficiale. Acolo, precum am arătat sunt puşi 4224 de băieţi români pentru gimnaziile şi şcolile reale din Ungaria. Aşa că pentru gimnaziile rămăne, cu multă aparenţă de probabilitate, de bună cifră de mai sus. — ps. —

Scrisoare de pe Câmpie.
Credincios programului statorit cu însufleţirea recerută şi publicat la vremea sa într-o corespondenţă a acestuiaşi ziar despărţământul Mociu al Astei a aranjat mai de curând o prelegere populară în Ghirşul-rom. şi una în Palatca.

Atâta interesare faţă de cuvintele învăţăturii, atâta sete de poveţe şi îndrumări în numele cultivării de sine, ca în Ghirşul-rom., în acest satuleţ cu veste dubioasă până încoace, încă nu am văzut nicăiri: moşnegi cărunţi, babe gârbovite, bărbaţi în vigoare, neveste cu mititei în braţe, tineri

zburdalnici şi copii zglobii părăsind toţi distracţiile obicinuite în Dumineci teţi s'au strîns după-amăzi aceea senină şi pretinoasă de vară în curtea şcolii lor unde au şi sorbit cu nesat rostul Astei tleuit de directorul despărţământului, îndemnurile călduroase a păstorului propriu, cum şi espunerile convingătoare, bogate în pilduri potrivite, în asemnări atrăgătoare, întărite cu legi şi ordinaţiuni civile, despre beuturile alcoolice ale prelegătorului, care încheiase cam astfel: dar nu frica de legile comitatului şi al ţării, nu frica de pedeapsa pretorelui, ci grija de noi înşine, de sufletul, de copii, de mintea, de sănătatea, de binele şi de agoniseala noastră să ne înstrăineze de otrava jidovilor. 16 membri ajutători înscrişi numai decât în cătunul cu 70—80 familii vădeşte efectul prim al acestei, cei dintâiu, prelegeri, recompensând cu prisos jertfa conducătorilor proprii cum şi a celor veniţi în apostolia Astei.

Cu bucurie neaşteptată ne-am despărţit în speranţa revederii; numai doi ochi haini, ascunşi în fundul orbitelor impestriţate, păreau a ne zice, când tropotiam cu trăsura pe dinaintea lor: de nu v'aşi mai vedea pe aici.

Palatca, impresurată jur împrejur de dealuri cu pământ greu de roadă bogată, adăposteşte în casele sale zmerite în umbra mulţimii de pomi frumoşi, ce împrumută satului întreg aspectul unei grădini, românaşi pacinici amestecaţi cu unguri calvini, toţi oameni săraci în partea cea mai mare, cari trag din greu — şi români şi unguri, — în brazda proprietarilor, cari risipesc truda „clacăşilor“ şi comorile smulse din sinul pământului răbdurii în chefuri pe acasă şi pela oraşele din jur şi din depărtări. În mâna acestora şi căarma civilă a satului. Respiraţia reţinută, ochii atinţi fix la masa cu domni, liniştea ca de mormânt, tulburată

numai din când în când de câte-un oftat rupt din adâncul inimii şi câte-un vaier: „la noi de ce nu-i așa?“ arătau lăcomia cu care sorbiau învăţătura dintre cele mai folositoare din câte se obicnuiesc la atari ocazii, a păr. V. Cerghizan din Corpade, din legea comunala.

Cei 7 ostaşi noi recrutaţi aici pe seama Astei ca membri ajutători şi prospectele de a lua şi alţii esemplu dela ei ne întăresc în convingerea că cu jertfa multă, cu lupta întetită — şi numai cu aceste — necunoscând osteneală şi interes propriu, vom putea urni cu un paş viitorul mai norocos al sârmanului nostru popor supt de toţi impilatorii.

Rap.

Alarmă.

Nu odată ni-s'a dat prilej să cetim despre pierderea economică ce îndură stăpânitorii şi despoţi vromurilor trecute în Ardeal.

În anii din urmă suntem martori la o mulţime de atacuri contra institutelor noastre financiare, despre cari se spune, că ar fi cumpărat o mulţime de moşii pentru poporul român, cari proprietăţi erau cândva moşii nemeşeşti.

Dacă băncile noastre ca întreprinderi comerciale întrebunţează capitalul depus conform statutelor şi în cadrul legilor din stat, acest fel de lucrare nu poate fi atăcat, căci un comerciant cu cât ştie mai înţelepţeşte să-şi arete energia în muncă, cu atât merită laudă şi părtinire.

Alarma din urmă a contelui şi deputatului dietal Bethlen István, că Românii euceresc în lungul şi latul Ardealului moşile ungureşti, încă nu ne poate învinovaţi, căci noi nu răpim nici nu devastăm, ci cu sudoarea feţei plătim moşile cumpărate. Prin această

zise răzând una dintre dame, zăriind pe Anton.

— Un călugăr însă, care are o călugăria, răspunse a doua, stringând mâna lui Anton.

— Vă rog să mă luaţi mai cu domolul, pentrucă altfel o să mă închid iar în mănăstire, răsese Anton.

— Nu ne pasă, numai iane şi pe noi cu dta. Dna Eufrosina să ne fie stăriţă, zise una din doamne.

— Vă rog nu profanaţi celea sfinte, când prietînul Anton numai la mănăstiru nu se gândeşte acum odată, zise Petru Brădescu, un bărbat voinic cât un urs, cu mustaţa groasă, neagră, cu ochii mici vioi.

— Adevărat. În seara asta am o așa voe de chef, cum n'am avut din tinereţele mele, răspunse Anton.

— Asta o cred bucuros, şopti pe un glas subţire celalalt bărbat, un blondin înalt şi deşirat, care vorbea parcă numai din grumazi.

— Fac o propunere, zise Petru Brădescu. Doamnelor şi Domnilor! facem o stânga împrejur şi intrăm la Max. În seara asta este o muzică divină.

— Foarte bine! spuse cu însufleţire Anton Muntean.

Şi, în chiotitul doamnelor, cari-şi şopteau mereu la ureche, intraseră în cafenea.

Anton Muntean comandă numai decât şampanie. Nu băuse de mult lichidul acesta

spumegător, care odată îi făcuse atâtea nopţi plăcute.

Advocatul, cum sta tolanit pe divan, îşi aducea aminte cu mare claritate, de toate scenele ce se petrecură după cele două dintâi butelii de şampanie.

Doamnele numai decât începură să-l întrebe despre nevastă-să, despre traiul lor de acasă. Şi de câte ori puneau o întrebare Anton Muntean bagă de seamă că vocea lor e plină de ironie.

— Pentruce n'ai adus'o cu dta? întrebă una.

— Nu vrea să-şi părăsească fetiţa, răspunse în silă Anton. Eufrosina, trebuie să ştiţi, e o mamă foarte bună.

— Da, asta se înţelege, răspunse cealaltă, soţia lui Brădescu. „Toate femeile dela ţară sunt bune mame, continuă ea şi numai mame. La altceva nici nu cred că se pricep“.

Advocatul o asigură că nevasta lui pricepe foarte multe, că peste tot, se judecă greşit femeile dela ţară. Au o putere deosebită de pătrundere, de judecată adâncă. Se poate unde îşi trăiesc tinereţele mai mult în singurătate, decât în larma fără sfârşit a societăţii dela oraş, zise el.

Însă toţi cei patru începură să zimbească.

— Noi suntem prea convinşi dragă prietino, — începă cel ce vorbea din gât, că soţia ta e o femeie distinsă. Însă, cât

priveşte înţelepciunea celor ce tac, de multe ori e numai o părere. Şi peştele tace.

Cele două femei începură să rădă, arătându-şi şiragul alb de dinţi.

— Eu, zise Brădescu, înţeleg viaţa într'un singur chip: până eşti în putere să-ţi petreci. Să nu te legi de nime. Inzadar zimbăiţi, spunându-mi că eu sunt căsătorit. Întrebaţi pe nevastă-mea, iat-o îi de faţă. Amândoi avem libertate deplină. Ca şi când am fi doi cunoscuţi numai, nu bărbat şi nevastă! Numai o așa căsătorie înţeleg. Altfel fiind e robie. Apoi copii nu avem.

— Adevărat, începă nevastă-sa după ce îşi muie buzele în păhărel, eu de multe ori îmi şii uit că-s măritată. Am senzaţia unei vecinice tinereţe.

De aici încolo începă o conversaţie, care lui Anton Muntean demult îi era străină. Zimbiri, cuvinte, fraze cu două înţelesuri, de cari lui la început îi era silă. Dar cu cât bea, se deştepta în el firea lui usuratică din anii tinereţii. Şi dela o vreme începă să se simtă bine între aceşti patru, cari la început i-se părură străini. Îşi aminteau chiar că spusese câteva frase puţin măgulitoare pentru viaţa lui de muncă şi de pustnic pe care o dusesse de doi ani încoace. Simţea că prin astfel de cuvinte se cuprinde şi un fel de ironie, de batjocură chiar pentru soţia sa, însă puterea vinului era cu mult mai mare decât ca să învingă judecata.

dovedim că suntem popor de viață, muncitor și cruțător.

Vina și desprețuirea nu este a noastră, nici a băncilor; dar a acelor cari răsfățat își petrec zilele, fără muncă, fără socoteală.

Poporul român are un proverb care zice că: toată fărădelegea se răsbună amar. De aci izvorește și pierderea moșilor maghiare.

Comitatul Szolnoc-Doboka este amintit cu multă durere de nobilul conte, că ar fi unul unde s'a pierdut în ultimii 5 ani mai multe moșii nemeșesti, cari din stăpân ungur au ajuns la firma română. Afirmarea aceasta o pot iscăli și eu, ca locuitor în acest comitat; dar hotărît neg că vina ar fi a noastră.

Când stăpânirea a ajuns la atâta ură și fărădelege în comitatul Sz.-Doboka, că dintre Români nu mai este nici un singur funcționar român la comitat, deși dintre 180 mii locuitori, români suntem 130 mii, atunci nu să mire nimenea, că țaran și intelectual ne adăpostim la cultura pământului și cumpărăm moșii ca să putem trăi.

Fără îndoială dela anul așa poreclit constituțional de prin 1870, de când pentru stăpânirea din aceasta țară noi am ajuns fii vitregi am cumpărat multe moșii ungurești. La aceasta ne-a slăbit de-o parte stăpânirea care pentru fiii noștri n'a avut funcții, de altă parte firea noastră căci n'am putut suferi persecuțiile, dejosirile, ura de rasă și condiția deavolească, că pentru un codruț de pâine amară se ne lăpădam neamul și caracterul de român.

Timpul acesta de 50—40 ani persecutare și ură nechibzuită ne-a fortificat, oțelit și învățat, că aci în statul Ungar noi suntem fiii nimănui și că numai răzimați pe puterile proprii putem trăi din muncă și cruțare. Iată explicarea progresului nostru economic.

Am amintit mai sus că noi nu purtăm vina sărăciei unguirilor, urmează se arăt cine este vinovat însă?

În primul rând vina o poartă cărmuirea ungurească, care în adins a făcut loc tuturor fiilor lui Arpad în funcțiile statului și administrative cu și fără calificatie, fie intelectual fie țaran, fie muritor fie lenes, fie cu purtare bună fie ori-cât de deprăvat.

Fiii nemeșilor ungurești de odinioară, cari munceau moșiile cu țararii noștri fără plată, astăzi nu voesc se cheltuească, să de plată la streini, fac ce fac vând moșia, căci statul ocrotitor să îngrijește de pâinea de toate zilele și unde pui, că chiar ca funcționar nu să mai murdărește cu noroiul, „Pământul este pentru valah“.

Intrând fiii patrioților noștri în funcții, ori chiar micii proprietari, duc o viață ușoară, fără griji, risipitoare și fără nici o socoteală. Dacă sunt proprietari au socoteala gata că de vor perde moșia în cărți, beție ori desfrânări vor afla adăpost ca lefegii căci doară ei sunt alcătuitoarii de stat.

În lungul și latul acestei țări, acești fii resfățati trăiesc în raiul pământesc fără grije, fără socoteala: de aci urmează slăbirea rasei ungurești și pierderea moșilor străbune.

Aceasta viață puhavă, fără energie, fără forță, fără socoteală a dat o educație neglijată a poporului unguresc. Durere că aceasta boală molipsitoare ici-coale apare și în cercul intelectualilor noștri. Pe un popor numai munca, cruțarea și buna chibzueala adecă socoteala poate să-l ridice!

Ș-acum dacă ne vom întreba: bine noi cumpărăm moșii, noi întoarcem brezdele negre de rușine — pe lanurile cari s'au ținut cândva de patrioții noștri nemeși, — suntem noi pentru aceasta vinovați?

Când vrednici de-o soartă mai bună, cu ochii podidiți de lacrimi, cu durerile nă-

bușite în sufletele noastre, pașnici credincioși bisericii noastre, neamului și pământului care ne ține, — asudăm în arșița soarelui dogoritor, pentru ca să umplem lădoarele statului cu aur — se trage clopotul într-o dungă în întrezărirea unei primjii din partea noastră?

Ori ce vrea contele Bethlen?

I. Costin.

Spicuri.

Tot canicula.

În nrul 155 al „Gazetei Transilvaniei“ am citit o mirozenie, care este o dovadă eclatantă cât sunt de neorientați, ca să nu zic altcum, unii oameni cari însă cu toată neștiința lor, nu se sfîșesc a da sfaturi într-o chestie la care de loc nu se pricepe.

Spune adecă, între alte neadevăruri, un călător, care s'ar părea că acum de curând e picat din lună pe pământ, că prin Sătmar unii Români ar voi să treacă la biserica greco-orientală „dar sub Metropolitul Ungro-Vlahiei din București și sub scutul Patriarhului din Constantinopol“.

Ei bine! cine susține cumcă ar fi cu putință ca o biserică din Ungaria să steie sub ocărmuirea mitropolitului din București, este mai puțin decât sărac cu duhul, iar cine crede cumcă românismul este mai ocrotit sub stăpânirea patriarhului din Constantinopol, decât sub cea a Papei dela Roma, dovedește că neștiința în care oarbește este fără margini. Ori doară să mai fie oameni cari să râvnească la soartea fraților din Macedonia?

Nu ne vine a crede, că prin Sătmar să fie poporul nostru atât de întunecat, ca să poată avea atari gânduri năroade și preoții lor atât de nemernici, ca să îi lase a

Când la sfârșit el plăti toată băutura, cei doi bărbați bătură în palme, iar femeile se coteau.

— Așa om nu-i pentru viața de pustnic — zise cel cu musteața groasă. Eu, de altfel totdeauna am susținut, că din avocatul Anton Muntean, are să se aleagă încă un om de omenie. Bunele obiceiuri nu se părăsesc așa cu una cu două.

În răcoarea odăii Anton Muntean simți un fel de scârbă gândindu-se acum la lăcomia celor doi prietini, și la aceea privire câria nu putea-i să-i răstălmăcești înțelesul, pe care i-a aruncat-o dna Brădescu la despărțiri.

— De, aceștia-s niște oameni aproape căzuți, își zise el, răsucindu-și o nouă țigară. Și un desgust amar îi umplu sufletul gândindu-se cu cine-și petrecuse o noapte întreagă.

Se ridică hotărît să meargă la Eufrosina să-i mărturisească toată ticăloșia lui. Însă când fu în fața ei, cuvintele îi muriră pe buze. Aștepta însă ca ea să-i facă o scenă, să-i învinuie, să-l facă să sufere, ceea ce el ar fi dorit foarte mult. Însă femeia, din cuvintele obicinuite încolo nu-l întrebă nimic, nu-i spuse nimic. Luară masa aproape în tăcere. Pe fața ei suferința se putea ceti din fie care trăsătură. Chiar când zimbea, buzele ei aveau o tremurare nervoasă, plină de durere.

Tăcerea aceasta îl umili cumplit pe

Anton Muntean. Mai bine ar fi suferit ori ce ofensă, ori ce ocară. Abia apucă să se termine prânzul și să iasă.

Intrasă să ia masa cu gândurile celea mai bune de împăcare și acum ieșea ca un dușman dela Eufrosina. Simțea că i-a devenit un dușman de moarte și că cearcă s'o disprețuiască din suflet.

Își zicea mereu: nu-s eu stăpân în casă? nu pot să-mi petrec o noapte cu un prietin în restimp de doi ani? Adică ce-s eu? Sluga ei? Robul ei?

Incepu să-i cerceteze scăderile cele mai neînsemnate, pe cari înaintea nu i-le lua în seamă, și le vedea în proporții nepus de exagerate. Deodată începu să se simtă nefericit, — iutăia oară în cei doi ani de căsnicie.

El făcând o faptă de care singur era vinovat, cerca să se răsbune, ca ori ce bărbat, asupra nevastei, care în cazul acesta n'avea nici o vină.

Eufrosina îl așteptase până târziu. A pus leagănul lângă pat, a deschis o carte și începu să citească. Numai ochii îi fugea pe șire, — cu cât treceau ceasurile — gândul ei fugea mereu la Anton. Unde va fi rămas? Cu cine să întârzie atâta? Ea era trează și când s'a întors Anton, și deșteaptă a rămas până dimineața. Dar Eufrosina avea o convingere dela care nime nu o putea abate. Ea știa că cuvintele au în viață o foarte puțină însemnătate. Așa dar

pentru ce să-i spună cât a făcut-o să sufere? Pentru ce să-i facă roproșuri? Nu-i e destul lui că o vede palidă și schimbată? Nu poate el citi mai bine ce-i în sufletul ei, decât dacă ea i-av spune prin mii de cuvinte? Și dacă Anton s'ar fi lăsat convins numai de vorbele ei, dacă numai în urma lacrimilor sale ar fi promis o îndreptare, ar fi fost această făgăduială sinceră? Eufrosina știa, luând pildă dela sine, că un om cade ori să îndreaptă cu adevărat din proprii numai, nu din îndemnurile și sfaturile altora. Acestea pot pe-o clipă să-l zăpăcească pe cineva, dar nu să-l piardă pentru totdeauna îndată ce are un suflet. Ea deci se hotărâse de cu seară încă: N'are să-i facă nici un reproș. El dacă e om adevărat, o să vadă, o să înțeleagă totul și nu avea să sară în prăpastie. Dacă însă ea nu l'a înțeles doi ani, și el ar fi altfel decum îl credea dânsa, atunci ori ce încercare de îndreptare ar fi în zadar.

(Va urma)

EPIGRAMA.

Ea și el.

Pe afară... după etichetă...
El o conduce de brațetă,
Ajunși acasă schimbă pas
Și ea-l conduce apoi de nas.

Dr. Birlea.

orbica în niște rățaciri atât de păcătoase. Din contră, credem că acel popor este cu mult mai bun și mai deștept și preoții cu mult mai lumați și mai vrednici decât să poată fi amăgiți de niște idei scâlciate ca cele ale caraghiosului călător.

Fie ei numai cu toții Români neprihăniți și nime în lume nu li va putea desbrăca de ființa lor românească. Stramoșii lor au suferit persecuții de veacuri, în vremuri și mai grele ca cele de acum, și nu au fost înfrânți. Nu vor fi nici ei numai să aibă inimă de leu.

Privirea spre Fanar sau și mai aproape, dincolo de Carpați, nu li va putea mântui, dacă nu se vor purta astfel încât să se arete pururea vrednici de dragostea și de ajutorul nostru, al fraților cari cu ațăta li vom iubi mai tare și li vom ajuta mai mult, cu cât mai vrednică de admirare va fi statornicia lor în lupta grea pentru limba și legea strămoșască.

Aceasta este sfatul pe care cu toată dragostea îl dăm fraților noștri prea iubiți.

Iar „Călătorului”, pentru cazul când ar mai vrea să scrie despre această chestie, li dăm sfatul cuprins în vorba latinească: „Ne sutor ultra crepidam”. Dr. I. R.

Reviste.

Vacanța și politica. Porțile mari ale Camerei s'au urnit din loc, scârbite parcă și ele de atâtea huete destrăbulate căzând grele și închizând intrarea pentru câtăva vreme; și-a trimis bravii actori în voiaj.

Inceperea Vacanței pentru cameră a fost așteptată de mulți, poate chiar de foarte mulți, căci urechile nu le mai puteau asculta urletele străzii și reproșurile împrumutate, cari trezeau ecouri așa de acre și schelălăite în marmura splendidelor săli. Accentuau atunci foile că în fine vor fi toate în repaus pe câtva timp. Ce va fi la toamnă aceea numai Dumnezeu o știe.

Iată însă că liniștea, clipele de hodină atâtea de dorite abia au sosit și și încep să fie tulburate de glasuri amenințătoare, aprinzăcioase — cari ca niște ecouri afunde se încaer din depărtări prin îndelung răbdătoarele slove ale tiparelor.

Contele Iuliu Andrassy, fiul primului ministru president din 1867 și contele Șt. Tisza au început o polemică inversunată, care cine știe la ce liman va ajunge.

Ziarele maghiare urmăresc cu mult avânt lacom săgețile celor doi conți, trăgând fiecare focul la oala sa, după cum se ține de partida lui Tisza ori a contrarului lui Tisza.

Lucrul care ne interesează și ne face oare-cum chiar curioși, sunt pașii de atac și mijloacele celor doi beligeranți, prin încercările lui Tisza de-a clarifica situația Ungariei, cu exemple engleze. Andrassy de bună-seamă, că a recurs la mijloacele imperioase de-a și putea lovi contrarul.

Punctul acesta însă din polemica celor doi e foarte compromițător pentru *patrioții* noștri, căci prin aceasta *Lumii* europene i-se dă prilej de-a vedea și de-a înțelege, cât „plătește în practică faimoasa teorie constituțională a Ungariei”.

Noutăți.

Din cauza sărbătorii de mână (sf. Pror. Ilie), numărul nostru proxim va apărea numai Marți.

Din arhidieceză. Consistorul plenar. În sensul §-lui 20 din literile fundațiunii fericitului metropolit dr. Ioan Vancea numită „Seminarul jumimii române gr.-cat. studioase în Blaj”, se convoacă toți purtătorii de oficii protopopești din Arhidieceză la ședința Consistorului plenar, ce se va ținea Joi în 15/2 August 1912 la orele 9^{1/2} a. m. în Reședința metropolitană din Blaj.

În ședința aceasta se vor primi alumnii de cursul I. în seminarul teologic pe anul școl. 1912/13, se va conferi un stipendiu din fundațiunea „Vancea” numită „Seminarul jumimii” și se vor primii elevii internatului de băieți pe lângă taxa de întreținere prescrisă. Tot din ședința aceasta se va publica concurs pentru stipendiile, cari vor deveni vacante din fundațiunile arhidiecezane.

Tinerii, cari doresc să fie primiți la cursul sf. Teologii, vor avea să se prezente în persoană la Blaj încă din 14/1 August d. a. și tot până la acest termen vor avea să-și înainteze la Consistor rugărilor instruite cu testimoniu de matritate și carte de botez.

Concurse. Pentru o penziune de 300 cor. pe an din fundațiunea „Alexandru St. Șulțiu” destinată pentru văduve de parohi binemeritați din locurile mai de frunte ale Arhidiecezei, se publică concurs până la termenul de 15 August n. 1912.

Pentru un stipendiu din fundațiunea fericitului metropolit dr. Ioan Vancea numită „Seminarul jumimii române gr.-cat. studioase în Blaj”, se publică concurs cu termenul de 10 August n. 1912.

Tot până la acel dat e concurs pentru stațiunea de învățator din comuna Ibanești, districtul protopopesc Reghin, — de cantor-învățator din comuna Aghires, districtul protopopesc Cluj, — de învățator din comuna Ceanul-mare, districtul protopopesc Turda, — de cantor-învățator din comuna Rediu, districtul protopopesc Cojocna, — de cantor-învățator din comuna Lopadea-Română districtul protopopesc Blaj, și de cantor-învățator din comuna Gilău, districtul protopopesc Cluj, e concurs cu termenul 15 August 1912.

Din dieceza de Gherla. Se curentează cu termenul de 25 Iulie 1912 următoarele stațiuni docentale respective cantor-docentale: din Tractul Lăpușului, stațiunea docentala dela școala confesională centrală din Lăpușul unguresc; docentala din Suciul de jos; din tr. Ipului stațiunile docentale Cozma-Almaș și Dumuslău; din tr. Bredului stațiunea cantor-docentala Haraclan; din tr. Becleanului stațiunea docentala Cociu; din tr. Sarmarghitei stațiunea cantor-docentala Sanmarghita; din tr. Valcăului stațiunile docentale Aleus. Preuteasa și Lazuri; din tr. Șamsodului stațiunile docentale Dersida mică, Corni și Ciuta; din tr. Năprăzei stațiunea cantor-docentala Turbuța și tr. Giulei stațiunea docentala Fodora-Unguresc.

Vlaicu la Orăștie. Aurel Vlaicu va sbura la Orăștie în 4 August d. a. la orele 5.

Faptul că aviatorul laureat de străinătate va sbura peste comuna lui de naștere va atrage un public enorm. Ținând cont de aceasta dl Vlaicu încă va face producțiuni cum n'a făcut nicăiri până acum.

Sborul va avea loc pe dealul mic.

Înainte de sbor și în decursul sborului va cânta muzica militară. Seara la 8 ore va fi banchetul în onoarea eroului zilei, la orele 9 va începe petrecerea cu dans, care va dura până dimineața.

Trenurile de duminică cari sosesc până la 5 ore vor fi așteptate. În gară vor fi trăsuri în abundență care să aducă publicul în oraș. S'au luat măsuri, ca birjarii să nu poată lua taxe extraordinare.

La locul de sbor nu va putea ajunge nime fără bilet. Biletele să vând prin comune și în ziua de zbor la case improvizate pe străzile principale.

Fiecare român să-și ție de datorință națională a fi de față la serbătoarea aceasta.

Convocare. Membrii despărțământului „Aiud—Teiuș” al Asociațiunii precum și toți sprijinatorii acestei instituții se convoacă prin aceasta la adunarea generală ce se va ținea Duminică în 11 August st. n. la orele 3 d. a. în pavilionul ridicat în curtea d-lui M. Radu din Tâmpăhaza—Tompahaza.

— Membrii „Asociațiunii” pentru literatura română și cultura poporului român din despărțământul Abrud—Câmpeni, precum și sprijinatorii cauzei culturale să invite a participa la adunarea cercuală, ce se va ținea Duminică în 11 August 1912 la orele 11 a. m. în școala confesională gr.-or. română din comuna bisericească Vidramedie. Romul Furduiu m. p., director desp. Demetriu Goia m. p., secret. desp.

Mucuhito. Împăratul Japoniei a murit. Poporul iaponez perde prin aceasta pe acel care a creat vaza și puterea Japoniei în fața lumii întregi. Urmasul lui este Ioshibito în etate de 33 ani.

Teatru de copile în Blaj. Duminică trecută copilele Dora Fodor, Elena Fodor, Geni Pop, Tiți Murășan, Mărioara V. Domșa și Lucia Chețian au făcut o producțiune teatrală în Pavilionul din Veza, jucând piesele „Princesa curcanilor” și „Caterina este nevinovată”. Toate copilele s'au purtat foarte bine și îndeosebi Dora Fodor, Lucia Chețian și Tiți Murășan, s'au arătat ca niște copile foarte cuminti.

Petreceri. Tinerimea română din Voila, invită la producțiunea teatrală împreună cu joc, ce se va aranja Duminică în 4 August st. n. c. în sala ospătăriei G. Xasu (G. Brescanu) din Voila.

Vlaicu a sburat dela Hațeg la Orăștie, Miercuri dimineața în 33 minute.

A v i z!

Avem onoare a aduce la cunoștința onoratului public românesc din Blaj și jur, că cu 1 August deschidem în Blaj (strada lungă nr. 38 casele Bugner) un **magazin de cereale și de lemne de foc.** Suntem în plăcuta situație să servim on. public cu lemne de foc de prima calitate, cumpărăm și vindem cereale de tot soiul — în cele mai bune condițiuni.

Asigurăm în acelaș timp on. public de un serviciu prompt, culant și eștin.

(83) 1—3

Martin & Comaniciu.

Partea Literară.

Noaptea sf. Bartolomeu.

După **BOLANDEN.**

Trad. de **Aurel B. Gajia**, profesor.
(Continuare).

— Nu te supăra scumpă copilă și vino-ți în ori. De bună seamă, că vre-o câțiva locuitori din comună vor fi scăpat din măcel. Moșul meu, care de prezent se afla la tatăl tău, va fi aflat de sigur despre întâmplările măcelului. — Ambii sunt deja pe drum cu ostiri viteze. Vin într'ajutor. Nu peste mult pe calvini îi vom vedea fugăriți. — Bună veste ne aduci dle căpitan?

— Încă nu mărită contesă. Dar cred, că vor întârzia mult. Ajutorul nu va sosi târziu.

— Nici nu-i grabnic! îl intrerupse Blanca. În cazul cel mai rău dta cu servitorii vei respinge primul atac. Așa-i? zise Blanca făcându-i un semn să aproabe și el. Bătrânul însă a fost tare sincer.

— Ce pot face doisprezece servitori față de două mii hugenoți infuriați, mărită contesă?

— Var lupta ca nește viteji adevărații cari nu i-au în socotință numărul dușmanului — zise Blanca. Vă stau în ajutor turnurile și întreagă fortăreață. Au nu știi, că cei doi cavaleri Autremont și douăzeci de servitori sau apărât împotriva lui Robert principele norman și a nobililor lui, — aici însă aveți de lucru numai cu țărani.

— Nu-s țărani, mărită contesă, ci adevărați demoni setoși de sânge.

— O! Dumnezeule exclamă contesa Gertrand!

— Te pricepi de minune cum trebuie speriați copii. Incurajază-te scumpă Gertrand! Dacă calvinii vor facepe asaltul înainte de ce vor sosi ajutoarele dela Autremont, atunci bătrânul îmi va împrumuta coiful, scutul și toată armătura — atunci să vezi cum voiu apăra eu cetatea. Până atunci vei sta cu căpitanul în povești. El mă va suplini în slujba mea de guvernantă.

Bătrânul s'a cam rușinat la auzul acestora.

— Iertare, nobilă contesă! Nu promit mai mult decât pot să fac.

— Dupăce n'ai promis nimic, nici nu ești dator să faci nimic, — îl intrerupse pe bătrânul Blanca.

Ușa se deschisă. Gertrand a strigat odată. Căpitanul speriat s'a dat la o parte. Blanca a rămas nemișcată.

Pe ușa deschisă intră predicatorul, pe care mai înainte l-au văzut în mijlocul hugenoților.

La început, căpitanul credea, că fortăreața e asediată deja. Părintele la început a stat în mijlocul ușei și n'a zis nici un cuvânt, ci se minuna de spaima căpitanului. Apoi pașii în mijlocul odăii. S'a plecat respectuos înaintea celor două tinere.

— Nu vă spăriați, eu sunt! zise incetinel.

— Credeau că... dar e însoțitorul meu.

— Și ce ai crezut? — întrebă nou sositul.

— Am crezut, că la spatele tău o să văd pe hugenoți. Aceasta a fost spaimă!

— Aievea ai meritat, contesă Blanca să te sperii atât de tare, căci te-ai angajat la așa un lucru, la care cel mai brav bărbat e capace numai.

— Bine-i țerra! l-a lăudat contesa.

Și ce rolă ai de gând să iei asupra-ți?

— Rola unui înțelept, îmbrăcat în vesmintele vre-unui nebun spânzurat.

— Aievea, în hainele predicatorului, pe care l-a spânzurat cu câteva săptămâni mai înainte, vesmintele se află în odaia unde ținem lucrurile antice.

— Și eu îți spun, că aceste haine dela început au servit să fie armă împotriva demonului. — Să ști nobilă contesă, că de aici încolo eu sunt Habacuc, preotul tatălui DTale a contelui de Autremont, care a căzut în lupta dela Jarnac luptând împotriva papistașilor. Imediat mă voi depărta din cetate, ca să salut pe colegul, preotul hugenoților. Îi voiu aduce la cunoștință, că aici se află fiica eroului calvin și să grijască să nu i-se întâmple Bianței nici cel mai mic rău, de va arde castelul acesta. În felul acesta cred, că-mi va succede ca ca Blanca, împreună cu guvernanta ei Gertrand, vor putea părăsi în liniște fortăreața.

— Bine Serra! zise contesa. Istețimea ta ne asigură scăparea. Nu întârzia nimic și începeți funcțiunea la care te-ai angajat.

Dle căpitan deschide-i o porțiță să poată ieși și îi ajută să treacă peste șanț.

Serra făcu un compliment și s'a depărțat cu căpitanul.

— Ce șiret e — zise Blanca. Ne va scăpa. Tu scumpă Gertrand mă vei însoți, ca o guvernantă Hedvig va rămânea aici. Acopereți capul cu maramă care-ți va scuti și fața.

— Oare va succede?

— Fără îndoială numai să avem curaj. Uite Serra a trecut deja șanțul. E ca și un preot, care zăci de ani a servit la altarul Domnului.

Serra s'a apropiat de arborele, sub umbra căruia erau cei doi hugenoți. — Caleb ca și când și-ar fi văzut pe soțul său s'a ridicat și voia să se apropie de el. Era curios să știe cine-i?

A rămas însă locului și-l aștepta să se apropie.

— Dumnezeu să fie cu voi, fraților în Hristos! — i-a salutată cu mare precauțiune Serra. Numele vostru e scris în cartea eroilor, căci cu armele voastre ați învins pe filistei ați dărâmat casele fiilor lui Baal și nu ați cruțat nici muierile nici copiii, ați făcut întocmai cum va demândat vouă Domnul.

— Și cine ești tu, care vii din casa fiilor lui Belial? — întrebă Caleb.

— Întrebarea ta dovedește o rară înțelepciune inbitul meu soț, căci nu înzadar e scris: „Cercați orice spirit și-l cunoașteți“. Da cercați și să cunoașteți, căci în zilele noastre sunt mulți, cari umblă de vestesc cuvântul Domnului, pe când în realitate ei sunt slujitorii lui Belzebub.

Să ști, dar eă eu sunt Habacuc preotul contelui Autremont, care a căzut în lupta dela Jarnac, luptându-se împotriva papistașilor.

— Dacă în adevăr ești preot, atunci cum de-ai ajuns în cuibul acela infernal? Nu ști, că scris este: „Dacă te însoțești cu cei necredincioși, tu însuși te faci prieten cu ei“.

— Dar și aceea e scris: „Am venit să caut pe cel pierdut“, — zise Habacuc. Ur-mând ziselor sf. Scripturi m'am dus să aflu pe cei pierduți din fortăreața Dubourg. — Judecă deci și tu, m'am putut opune Spiritului, care mi-le-a însuflat acestea?

— Spiritul minciunii încă te-a putut călăuzi nu-i așa? — zise Samuil Caleb.

— Cine ar putea dubita în aceasta? — adause Habacuc. Eu însă sunt convins, că m'am dus condus de spiritul adevărului.

— Mie mi-se pare, că tu încă te ții de ceata celor slabi, despre cari e scris: „Pe cei slabi nu-i aruncați împreună cu porcii“, răspunse Caleb. Cuvintele Domnului sunt mărgăritarele, cari nu sunt permise să fie asvârite între porcii de papistași, cum ai făcut tu.

În situația de față nu ajută altceva decât sabia și focul, după cum a spus mai de multoari părintele Calvin. El încă a ars de viu pe Servet. Nu ști, că în Genf a ars și a spânzurat pe mulți, cari s'au alipit de învățăturile catolicilor? Ori tu vrei să vestești o evanghelie deosebită de a lui Calvin?

Străinul aprobă.

— Bine, dacă e scris, că cu foc și sabie trebuie curățit aerul de papistași, atunci tu pentruce lătești cuvântul Domnului în căsile lor? Voești să luminezi doară întunerecul?

— Ți-am spus deja! — mi-a demândat să folosească ocaziunea, însuș Spiritul.

— Ce ocaziune?

— Fiica stăpânului meu defunct, Blanca, a venit în vizită la Dubourg.

Aici Habacuc a fost intrerupt.

Marquis-ul răzimat de arbore, asculta convorbirea celor doi sosiți. Dupăce pe câmpul de luptă nu catolicii ci partidul Guise s'a luptat vitejește, marquis-ului nu i-a convenit nici decum, că hugenoții au necinstit bisericile și au săvârșit celea mai mari cruzimi și fărâdelegi. Pentru aceea s'a alăturat la principiile lui Habacuc. Abia auzi însă numele Bianței Autremont s'a ridicat numai decăt.

— Ce spui DTa? Contesa Blanca e în fortăreața aceea? — zise zăpăcit și surprins.

— Da, nobile! O cunoști?

— Cum nu ași cunoaște-o, dar au trecut vre-o șapte ani de când am văzut-o ultima oră. Atunci era în claustrul din sf. Agatha.

— Da, da, în claustrul din sf. Agatha — zise desprețuitor Samuil Caleb.

— Înainte de aceasta cu șapte ani și eu eram papistaș și poate și dta dle părinte, — zise marquis-ul.

— Și Blanca azi, e cea mai frumoasă fată, poate din lume — zise Habacuc.

— Vorbele aceste, nu se cuvine să le rostească un slugitor de al Domnului adause celalalt.

— Eu am vorbit după cum vorbește Solomon în cântarea cântărilor, unde se preamărește frumseța. Și dupăce Blanca între fetele Sionului e ca crinul între spini și ca mărul înflorit între arborii pădurii, cred, că n'am greșit dacă am spus adevărul și nu cred, că vei întârzia să-i implinești dorința.

— Ce dorește? — întrebă repede marquis-ul.

— Dorește, ca pentru ea și guvernanta ei să i-se asigure calea până în Autremont.

— Din aceasta nu va fi nimic! — zise Caleb. Nu ne-am jurat, că vom ucide pe toți câți se află în fortăreața aceasta, proprietatea familiei Dubourg?

— Contesa Blanca și guvernanta ei, nu aparțin familiei Dubourg, zise Habacuc. Impreună cu fiii lui Moab vrei să omori și pe fiii lui Izrael?

— S'a sălășluit la moabiți, a mâncat și a beut cu ei, pentru aceea și ea trebuie să aibă aceiaș soarte ca și ei — zise Caleb.

Riviere, cunoștea fanatismul preoților hugenoți și s'a intristat pentru Blanca.

(Va urma.)

Rutenii din Galiția.

(Continuare.)

Clerul latin a observat „Concordia”. Iar cel rutoan? Acesta zelos de-a face proseliți — naționaliști — „fura” sufletele ori-unde era posibil. Când însă Clerul latin, cu actele de botez ale indivizilor și ale antenaților lor, dovedia drepturile sale rece, rând pe credincioșii săi, atunci de abia s'au ivit tipetele și tânguelile rutenilor. Dar oare cu drept?..

Un studiu mai profund al chestiunii ne dovedește perfect de bine, că „furtul sufletelor” este și fu comis în mod sistematic tocmai de rutenii, cari se plâng atât de mult.

Iată argumentul cifrelor, formulat de P. C. Czaykovski S. J.

Comparând pe baza șematismelor sporirea populației rutene primim procentul anual de 1.4. Dar aceleași șematisme ne prezintă în decursul ultimelor 45 de ani salturi de tot bizare și ciudate, ne dă ințeles pentru nici un statistician. Anume:

Intre ani	In statul	Proportia A crescut de	A crescut cu:	adeacă pe an cu:	Sau în procent cu:
1896—1897	Okio	1996	360	180	9%
1899—1900	Olejowa	2286	255	255	12%
1902—1903	Dobeslava	1402	180	180	12%
1895—1897	Siemiakowce	919	528	264	29%
1895—1897	Zamuliste	510	395	197.5	39%
1886—1896	Purchacz	751	665	87.5	11%
1894—1895	"	1416	808	808	57% (!)
1895—1896	"	2224	38	38	1.2%
1896—1897	"	2262	53	53	2.3%
1894—1895	Wropiwnik	1100	600	600	55% (!)
"	Rybnyk	186	77	77	48%
"	Piskorowice	1193	637	637	53%
"	Moselska	356	130	130	36%

Aceste salturi cu o sporire anuală de 20%, 30%, 40%, ba 57% etc. se repetă de-a dura în toate comunele rutene: așa că dacă am conștă, că ori-ce fetiță de câțiva ani — până și baba de 70 de ani, că toate au avut copii, unele și gemeni, tot n'am pricepe, de unde și-a luat mama restul copiilor născuți. Căci la numărul locuitorilor unei comune să se dubleze în decurs de trei ani, e imposibil. Dar aceste salturi din noroc se

întâmplă în comunele rutene o singură dată: în urmă sporește populația tocmai ca și înainte de vremuri. Acum rezonarea.

Luând o sută (100) de comune cu câte 1500 de suflete, am avea în total 150.000 de suflete. Procentul sporirii normale și anuale fiind pe aici 1.5, putem conștă că în decursul unui an populația totală va fi crescut cu 2250 de suflete.

(150.000+1.5): 100=2250. După ani 45 am avea o sporire de 161.250 de suflete, ceea ce este primit de statisticieni ca posibil mai ales în circumstanțe normale.

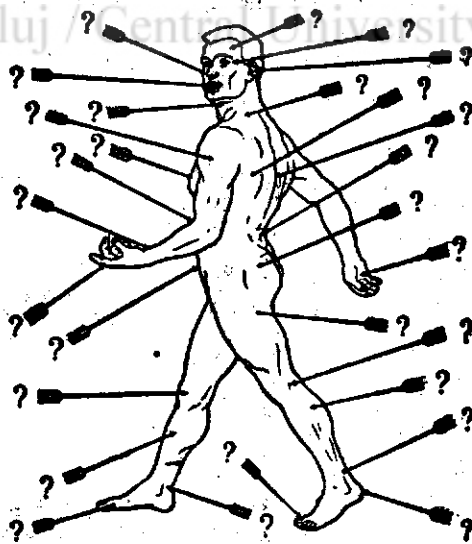
Dar luând ca procent de sporire anuală așa cum o fac rutenii — și adăugim noi numai media cifrelor rutene, adică 15% — procentul anormal, cum apare de sine, am ajunge la rezultatul acesta: Cele 150.000 de suflete din cele 100 de comune s'ar înmulți într'un singur an cu 22.500.

(150.000 + 15%): 100=22.500; iar în decurs de 45 ani ar ajunge la suma sporirii de 1.012.500. Am vedea adică un fenomen extraordinar de sporire și dublare de zece-ori mai iute, decum o recunoaște statistica. Dar sporirea normală este de sigur aceea cu 1.5% pe an. Escedentul, adică 1.012.500—101.250 = 911.250, aproape un milion pe 100 de comune este cu totul anormal. (Va urma)

Proprietar-editor: AUREL C. DOMȘA.

Redactor respons.: AUGUSTIN GRUIȚA.

Te săgetează? (Ai dureri?)

Folosește Elsafluidul lui Feller și Elsa-hapurile lui Feller, a căror singur producător este EUGEN V. FELLER, farmacist de curte, Stubica Centrale Nr. 122 (Zágráb.)

I. Elsafluidul lui Feller e, după experiențele noastre, liniștitor de dureri, vindecător, înțe-tează durerile; repede și sigur vindecă: re-umă, (spurc), slăbire de nervi, junghiuri în coaste, influența, dureri de cap, de dinți de spate, amorțeală, dureri de ochi, migrenă și multe alte morburii aci nepomenite! Fluidul Elsa alui Feller e folosit cu efect fără pă-reche la răgușală, catar, dureri de piept și gât, și morburii provenite din curent ori ră-ceală. Veritabil e numai dacă pe sticlă e numele „Feller”. 12 sticle mici sau 6 duble ori 2 speciale, K. 5, franco.

II. Mai departe dorim a Vă aduce la cuno-ștință, că lumea folosește cu efect distins și sigur Elsa-hapurile-Rebarbara purgative alui Feller, contra durerilor de stomac, sgârçieri, lipsă de poftă, arsuri de fier, greață, ame-țeală, răgăeli, haemoroide și alte conturbări de mistuire. — 6 cutii franco cu 4 cor. — Să ne ferim însă de imitațiuni și la co-mande să adresăm curat așa:

Eugen V. Feller, apotecar
STUBICA Centrale 122. (com. Zagrab).

(33) 24—24

Városmajor-Sanatorium și Hydrotherapie

26 odăi aranjate foarte modern,
supraveghiere medicală constantă.

Telephon 88—99.

Birou central, stabiliment medical:
Budapesta, Ferencz-körut 29.
Consultațiuni dela orele 8—9 a. m. și
4—5 p. m.

(3) 28—52

Director-șef

Dr. Cosmütza.

In Internatul lui Bohř
numit și

„Deák-Otthon din Segedin”

Situat în orașul Segedin (Szeged), strada
Tisza Lajos—Körut Nr. 43.

Se primesc tineri

fără deosebire de confesiune
ori naționalitate, —

cari cercetează gimnaziul ori școala reală supe-rioră, mai departe, cei ce doresc să frecventeze școala comercială superioară, școala civilă ori școala elementară.

Plata de întreținere pe anul întreg face 450 Coroane. Internatul posedă două palate, cu câte două etaje excelent aranjate, în cari elevii se află adăpostii sub îngrijirea și supra-veghierea bărbaților de specialitate.

Doritorilor de a reflecta la institutul ace-sta, servește cu plăcere și dă informațiunile dorite proprietarul

Carol Bohř

director.

(74) 5—5

Zugrav.

Subscrișul am onoare a aduce la cuno-ștința On. Public, că după praxa câștigată în atelierele din străinătate, mă aflu în plăcuta poziție a putea zugrăvi cu colori de oleu pe pânză, lemn și zid toate chipurile biblice aflătoare în Bisericile noastre, efep-tuesc și sculptura în lemn. — Primesc colo-ratul în oleu sau cleu a ori ce fel de edificii publice și private, precum și văpsitul de portale, uși și ferestre. — Asemenea pictez firme cu prețuri foarte moderate.

Rugând On. P. pentru sprijinul bine-voitor rămân

cu distinsă stimă

Augustin Cucerzan

zugrav.

(80) 3—?

Aiud—Nagyenyed, Tot-utca.

MOBILE

Dormitoare, prânzere, chilio de domni, sa-loane, aranjare completă de hotele, cafenele și castele, mobile de fier și de aramă, tapete, perdele, policandre și pianuri se spețează ori unde

cu bani gata sau în condițiuni de plată foarte favorabile.

Un mare și pompos album de mobile 1 cor. La aranjări complete se trimite agent cu modele, ori unde, fără a se socoti spese pentru asta.

Modern Lakberendezési vállalat
Budapest, IV., Gerlőczy-utca 7. sz.

(88) 83—104 (Központi városnéző mellett).

Capital social Coroane 1.200.000.

Telefon Nr. 188.

Post sparcassa ung. 29.349.

„Banca generală de asigurare“

societate pe acții în Sibiu—Nagyszeben

este prima bancă de asigurare românească, înființată de institutele financiare (băncile) române din Transilvania și Ungaria.

Prezidentul direcțiunii: **Parteniu Gosma**,
directorul executiv al „Albinei“ și prezidentul „Solidarității“.

„Banca generală de asigurare“ face tot felul de asigurări, ca **asigurări contra focului și asigurări asupra vieții** în toate combinațiunile. Mai departe mijlocește: **asigurări contra spargerilor, contra accidentelor și contra grindinei.**

Toate aceste asigurări „Banca generală de asigurare“ le face în condițiile cele mai favorabile.

Asigurările se pot face prin orice bancă românească, precum și la agenții și bărbaiții de încredere ai societății.

Prospecte, tarife și informațiuni se dau gratis și imediat.

Persoanele cunoscute ca acvizitori buni și cu legături — pot fi primite oricând în serviciul societății.

»Banca generală de asigurare« dă informațiuni gratuite în orice afaceri de asigurare fără deosebire, că aceste afaceri sunt făcute la ea sau la altă societate de asigurare.

Cei interesați să se adreseze cu încredere la:

„Banca generală de asigurare“
Sibiu—Nagyszeben. Edițieul „Albina“.

(1) 91—52.

Când cumperi săpun, cere și primește

apriat

și lămurit, numai săpun
CLUJAN
(de al lui Henrich)

Săpun de glicerin
„ „ **gălbinaș de ou**
„ „ **mandule**
„ „ **marmorat.**

Fabrica de săpunuri medicali din Cluj de aceea a ajuns la renume mondial, fiindcă își pregătește săpunurile din materiile cele mai prețioase și absolut **inofensive.**

(68) 7—?

Dr. IZIDOR MARCU:
Teologia pastorală volum I.
Didactică pastorală f. 8° 408
pag. 4 cor. Vol. II. Liturgica
f. 8° 586 pag. 5'40 cor. Sunt
indispensabilele fiecărui preot.
Se pot primi dela Librăria
Seminarului teol. gr. cat. din
Blaj cu prețul 9'50 cor.

Institut de asigurare ardelean

„Transsylvania“

SIBIU

Strada Cisnădiei 1—5.

Edificiile proprii.

recomandă

Asigurări împotriva focului

pentru edificii, recolte, mărfuri, mașini, mobile etc. în condiții avantajoase și cu premii ieftine.

Asigurări pe viață

(pentru preoți și învățători confesionali romani gr.-cat. avantajii deosebite) pe cazul morții cu termen fix, cu plătire simplă sau dublă a capitalului, asigurări de penziune și de participare la câștig, asig. de zestre și asig. populare pe spese de înmormântare. Mai departe contra accidentelor, infracției (furt prin spargere) asig. p. pagube la apaducte.

Sumele plătite pentru pagube de foc până la finea anului 1911 . . . . . K.	5,275,798.23
Capitale asigurate pe viață achitate	5,146,556.86
Starea asigurărilor cu sfârșitul anului 1911	} foc „ 127,763,744.— } viață „ 10,931,322.—
Fonduri de intemeiere și de rezervă . . . cor.	

Prospecte și informații se dau gratuit în birourile Direcțiunii și la toți agenții.

Persoane versate în achiziții cu cereuri bune de cunoștință se primesc în condiții favorabile în serviciul institutului.

(5) 77—?

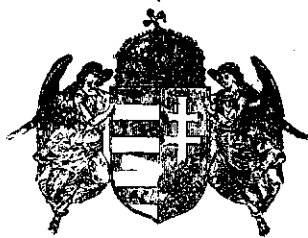
La expozițiunea milenară din Budapesta dela 1896 premiat cu medalia cea mare.

Turnătorie de clopote și fabrica de scaune de fier pentru clopote a lui

Antoniou Novotny

în Timișoara-Fabric

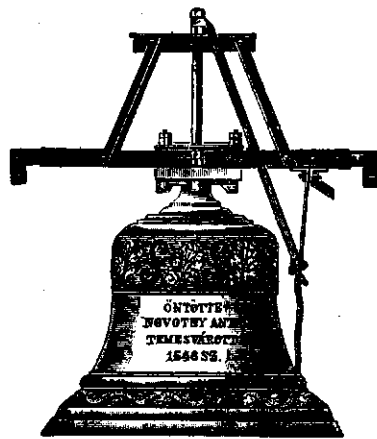
(4) 90 —52

se recomandă spre pregătirea clopotelor nouă, pe cum la turnarea de nou a clopotelor stricate, mai departe spre facerea de clopote întregi armonioasă, pe lângă garanție pe mai mulți ani, provăzute cu ajusturi de fier bătut, construite spre a le întoarce cu ușurință în ori ce parte, îndată ce clopotele sunt bătute de o latură prin aceea ce sunt mântuite de crepare. — Cu deosebire recomand

clopotele găurite

de mine inventate și mai de multe ori premiate, cari sunt provăzute în partea superioară — ca violina — cu găuri după figura S și pentru aceea au ton mai intensiv, mai limpede, mai plăcut și cu vibrarea mai voluminoasă, decât cele de sistem vechiu, așa că un clopot patent de 327 kg. este egal în tonul unui clopot de 461 kg. făcut după sistemul vechiu. Mai departe se recomandă spre facerea scaunelor de fier bătut, de sine stătătoare, — spre preadjustarea clopotelor vechi cu ajustarea de fier bătut — ca și spre turnarea de toace de metal.

Prețcuranturi ilustrate se trimit la cerere gratuit și franco.